

Апалькова Інна Сергіївна
*к.ю.н., старший викладач кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВО КАСАЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ І УХВАЛ ТА ПОРЯДОК ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ

Проведена судова реформа в Україні, а саме прийняття Закону України від 02.06.2016 року «Про судоустрій і статус суддів» суттєво вплинула на всі види судочинства, а тому числі і на цивільне судочинство. Від так 15 грудня 2017 року почала діяти нова редакція Цивільного процесуального кодексу України.

Відповідно до ч. 1 ст. 389 ЦПК України, право на касаційне оскарження мають учасники справи, а також особи, які не брали участь у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки.

Право на касаційне оскарження судового рішення можна визначити як гарантовану державою можливість сторонам та іншим учасникам справи, які брали участь у справі, а також особам, які не брали участь у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, звернутися до суду касаційної інстанції з метою перевірки законності рішень суду першої інстанції після їх перегляду в апеляційному порядку, постанови суду апеляційної інстанції, ухвалені за результатами апеляційного розгляду, що набрали законної сили, ухвал суду першої інстанції суду, після їх перегляду в апеляційному порядку і ухвали апеляційного суду, якщо вони перешкоджають подальшому провадженню у справі.

Право касаційного оскарження реалізується шляхом подання у письмовій формі касаційної скарги безпосередньо до суду касаційної інстанції.

Учасники справи, а також особи, які не брали участь у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, мають право оскаржити у касаційному порядку: 1) рішення суду першої інстанції після апеляційного перегляду справи та постанову суду апеляційної інстанції, крім судових рішень, визначених у ч. 3 ст. 389 ЦПК України; 2) ухвали суду першої інстанції, вказані у п.п. 3, 6-8, 15, 16, 22, 23, 27, 28, 30, 32 ч. 1 ст. 353 ЦПК України, а саме забезпечення позову, заміни заходу забезпечення позову;

повернення заяви позивачеві (заявникові); відмови у відкритті провадження у справі; відкриття провадження у справі з порушенням правил підсудності; закриття провадження у справі; залишення позову (заяви) без розгляду; повернення заяви про перегляд заочного рішення; відмови у відкритті провадження за нововиявленими або виключними обставинами; розгляду скарг на дії (бездіяльність) органів державної виконавчої служби, приватного виконавця; заміни сторони у справі (процесуальне правонаступництво) або сторони виконавчого провадження; звернення стягнення на грошові кошти, що належать іншим особам, чи нерухоме майно, право власності на яке не зареєстровано в установленому законом порядку; визначення частки майна боржника у майні, яким він володіє спільно з іншими особами, після їх перегляду в апеляційному порядку; 3) ухвали суду апеляційної інстанції про відмову у відкритті або закритті апеляційного провадження, про повернення апеляційної скарги, про зупинення провадження, щодо забезпечення позову, заміни заходу забезпечення позову, щодо зустрічного забезпечення, про відмову ухвалити додаткове рішення, про роз'яснення рішення чи відмову у роз'ясненні рішення, про внесення або відмову у внесенні виправлень у рішення, про повернення заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, про відмову у відкритті провадження за нововиявленими або виключними обставинами, про заміну сторони у справі, про накладення штрафу в порядку процесуального примусу, окремі ухвали.

Підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Згідно з ч. 4 ст.389 ЦПК України, особа, яка не брала участі у справі, якщо суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, має право подати касаційну скаргу на судові рішення лише після його перегляду в апеляційному порядку за її апеляційною скаргою. Після відкриття касаційного провадження за касаційною скаргою особи, яка не брала участі у справі, але суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, така особа користується процесуальними правами і несе процесуальні обов'язки учасника справи.

Учасники справи, а також особи, які не брали участь у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, мають право протягом 30 днів з дня його проголошення подати касаційну скаргу на судові рішення.

Існують випадки, якщо в судовому засіданні було оголошено лише вступну та резолютивну частини судового рішення, або у разі розгляду справи (вирішення питання) без повідомлення (виклику) учасників справи, зазначений строк обчислюється з дня складення повного судового рішення. Учасник справи, якому повне судові рішення не було вручено у день його проголошення або складення, має право на поновлення пропущеного строку на касаційне оскарження, якщо касаційна скарга подана протягом 30 днів з дня вручення йому такого судового рішення. Строк на касаційне оскарження може бути також поновлений в разі пропуску з інших поважних причин, крім випадків, зазначених у ч. 3 ст. 394 ЦПК України.

Касаційна скарга подається безпосередньо до суду касаційної інстанції, реєструється у день її надходження та не пізніше наступного дня передається судді-доповідачу, який перевіряє її на відповідність вимогам законодавства. Якщо касаційну скаргу було подано з порушенням вимог законодавства, які передбачені ст. 392 ЦПК України, суддя-доповідач постановляє відповідну ухвалу та надає строк для виправлення помилок.

Ухвалу про відкриття провадження у справі або про відмову у відкритті касаційного провадження суд касаційної інстанції постановляє не пізніше ніж через 10 днів з дня надходження касаційної скарги або з дня закінчення строку на усунення недоліків.

За відсутності підстав для залишення касаційної скарги без руху, повернення касаційної скарги чи відмови у відкритті касаційного провадження суддя-доповідач постановляє ухвалу про відкриття касаційного провадження у справі, в якій вирішує питання про витребування матеріалів справи. Вказана ухвала надсилається скаржнику та учасникам справи, яким додаються копії касаційної скарги та доданих до неї документів.

В ухвалі про відкриття касаційного провадження зазначається строк для подання учасниками справи відзиву на касаційну скаргу. Якщо разом з касаційною скаргою подано заяви чи клопотання, суд в ухвалі про відкриття касаційного провадження встановлює строк, протягом якого учасники справи мають подати свої заперечення щодо поданих заяв чи клопотань, якщо інше не передбачено законодавством.

Вимоги щодо форми і змісту касаційної скарги передбачені ст. 392 ЦПК України.

Бут Ілля Олександрович

*к.ю.н., старший викладач кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИТТЯ ЗАХОДІВ ЗУСТРІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Асоціація міжнародного права з метою поширення ідей Комітету з міжнародного цивільного та комерційного судочинства серед законотворців як на національному, так і на міжнародному рівнях в опублікованих в 1996 році правилах про попередні та забезпечувальні заходи у міжнародних судових процесах (Гельсінські принципи) вказала, що такі тимчасові забезпечувальні заходи мають виконують дві основні цілі у цивільних та комерційних судах: зберегти статус-кво між сторонами, які очікують на вирішення питань під час судового розгляду, та забезпечити активи, з яких може бути виконано остаточне судове рішення [1]. Такі заходи, звісно, не можуть інтерпретуватись виключно як такі, що мають забезпечувати інтереси тільки позивача: в деяких випадках обґрунтованим буде і захист відповідача від безпідставного позову.

Цивільним процесуальним кодексом України (далі – ЦПК України) в редакції від 03 жовтня 2017 року було вдосконалено інститут застави, який було закріплено в ст. 153 ЦПК України в попередній редакції: відтепер інститут зустрічного забезпечення покликаний гарантувати відповідачу більш широкі можливості відшкодування збитків, які можуть бути спричинені вжиттям заходів забезпечення позову [2]. В науковій літературі (М. О. Рожкова) такий новий для